

DEMOCRAȚIILE NU CRESC ÎN COPACI — ELE ÎNCEP CU ALEGERI LIBERE ȘI CORECTE!

Vocea Civică

Volumul 7, Nr. 3 (36)

Mai - Iulie 2001

♦ ♦ ♦

Interviu cu Juliana Pilon,

*Vicepreședintele Fundației Internaționale pentru
Sisteme Electorale*

(pag. 4)

♦

Interviu cu Viorel Mărgineanu,

Președintele Uniunii MAECENAS

(pag. 5)

Buletin informativ

♦ ♦ ♦

Interviu cu Nicolae Moscalu,

Directorul Biroului regional Bălți, Centrul CONTACT

(pag. 6)

CUPRINS

Redactor: Gabriel Mumjiev
Design: Tamara Chitoroagă
Caricaturi: Alexandru Dimitrov

Editorial, Charles Lasham
(pag 3)

Interviu cu Juliana Pilon,
Vicepreședintele Fundației Internaționale pentru Sisteme Electorale
(pag. 4)

Interviu cu Viorel Mărgineanu,
Președintele Uniunii MAECENAS
(pag. 5)

Interviu cu Nicolae Moscalu,
Directorul Biroului regional Bălți, Centrul CONTACT
(pag. 6)

Parteneriatul pas cu pas, Margareta Mămăligă și Ina Gutium
(pag. 7)

Reprezentarea femeilor în viața politică a Republicii Moldova, Charles Lasham
(pag. 10)

Întregirea vidului instituțional și sistemul electoral american, Roy G. Saltman
(pag. 11)

Relațiile dintre puterea federală și cea de stat în SUA sub aspect electoral, Barry H. Weinberg
(pag. 13)

Breviar
(pag. 15)

Opiniile exprimate în articolele publicate aparțin autorilor și nu reprezintă, în mod necesar, și punctul de vedere al Vocii Civice. Întreaga responsabilitate pentru veridicitatea celor afirmate aparține exclusiv autorilor articolelor.

Editor
IFES-Moldova
Str. George Meniuc, nr. 3
MD2009 Chișinău, Moldova
Tel.: 733255, tel./fax: 731477
E-mail: office@ifes.md
<http://www.ifes.md>

Director
Charles Lasham

Coordonator principal de programe
Igor Boțan

Coordonator Centrul de resurse
Tamara Chitoroagă

Coordonatori de programe:
Gabriel Mumjiev
Ina Gutium
Margareta Mămăligă

Programul IFES în Moldova este finanțat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională, USAID

Ideea acestei publicații îi aparține lui Dorin Tudoran

Prima oară m-am interesat de Moldova cînd lucram în calitate de consultant al IFES în România pe la mijlocul anilor 90 ai deceniului trecut. Anume acolo am făcut cunoștință cu Dorin Tudoran. El mi-a vorbit despre starea de lucruri de-aici și avea să accepte în cele din urmă funcția de Director al IFES-Moldova. Nici nu bănuiam atunci că urmam să merg pe urmele lui și să-l înlocuiesc în această funcție în iulie 2000.

Timp de cîțiva ani am urmărit evoluția dezvoltării democrației și societății civile din Moldova. Înființarea biroului IFES-Moldova în 1994 a avut de jucat un anume rol în această dezvoltare și unul din numeroasele rezultate pozitive ale activității IFES-Moldova a fost publicația "Vocea Civică". Numărul de față este ultima ediție produsă sub auspiciile IFES. Cu toate acestea, ea va continua să apară, de data aceasta ca publicație oficială a Centrului pentru Dezvoltarea Democrației Participative care este organizația neguvernamentală locală succesoare a IFES-Moldova.

Am răsfoit edițiile trecute ale "Vocii Civice". Primul ei număr era de 12 pagini și prezenta sisteme electorale de la simplul sistem majoritar la explicarea diferitor tipuri de sisteme de reprezentare proporțională. Fotografia ce însoțea editorialul în care se discuta despre societatea civilă era a unui prunc tîrîndu-se pe podea, incapabil încă să meargă. Pruncul întruchipa ceva nou, ceva ce urma să crească și să devină matur odată cu trecerea timpului. Acum putem spune că societatea civilă a parcurs o cale lungă în acești 6-7 ani.

La plecarea mea din Moldova la sfîrșitul lui iulie voi putea să privesc înapoi și să retrăiesc un an plin de activități. Am sosit în Moldova, așteptîndu-mă la alegerea directă a președintelui țării de către popor ca să aflu că legea a fost modificată și că acum înainte parlamentul va alege președintele țării. Apoi am văzut incapacitatea deputaților de a ajunge la o înțelegere comună, dizolvarea parlamentului, alegerile parlamentare anticipate, o Moldovă care a devenit primul stat postsovietic ce a ales o guvernare comunistă și, în final, alegerea președintelui Moldovei. Lucruri cu adevărat importante.

Cît mă privește, am sentimente confuze. Îmi pare rău să părăsesc Moldova. Am ajuns să iubesc această țară, poporul și cultura ei. și în același timp, săn fericit. Las în urma mea o organizație matură cu oameni cunoscăde care săn pregăti și capabili să continue activitățile începute de IFES în 1994 în Moldova.

Eu îi doresc CDDP-ului mult succes. Voi urmări progresul său, precum și progresele Moldovei.

Charles Lasham.

Vocea Civică: Stimată dna Juliana Pilon, în vara acestui an biroul din Moldova al Fundației Internaționale pentru Sisteme Electorale se închide. El a funcționat de mai bine de șapte ani de zile. Cît de semnificativă este o asemenea durată pentru un birou IFES? De ce factori depinde, de regulă, durata de activitate a unui birou IFES?

Juliana Pilon: Biroul din Moldova este unul din cele mai îndelungate proiecte ale noastre, și fără îndoială, unul din cele mai reușite. El a inclus o gamă superbă de programe de activități de cea mai mare diversitate. Inițial, se preconiza ca biroul să funcționeze doar un singur an, dar el a fost continuat din an în an din cauza succeselor pe care le înregistra și faptul că reușea să facă față problemelor și scopurilor pe care și le-a propus să le realizeze.

În general, longevitatea unui asemenea birou depinde de cîțiva factori:

1) disponibilitatea fondurilor - de unde și prioritatea pe care donatorul o acordă unei țări anume;

2) necesitățile - cu care se confruntă țara în cauză - legate de reforma electorală, cursurile de instruire, sau alte tipuri de dezvoltare democratică;

3) performanța.

VC: În cîte țări IFES și-a deschis birouri? Ce factori determină - și în ce măsură - obiectivele pe care IFES le urmărește în teritoriul?

JP: La ora actuală, avem aproximativ 24 de birouri în teritorii, deși, bineînțeles, pe parcursul anilor unele birouri s-au deschis și închis, ca altele să le ia locul. În general, prezența noastră în teritorii este condiționată de cooperarea cu parteneri locali care sănătățeze și vor să coopereze, precum și de existența în țara respectivă a potențialului pentru dezvoltarea ei democratică.

VC: În ce cazuri IFES lasă o organizație neguvernamentală locală drept succesoare a biroului IFES din teritoriu ce urmează a fi închis?

JP: Ori de cîte ori IFES are posibilitatea să obțină fondurile necesare pentru a lăsa în urmă o asemenea prezentă, o organizație neguvernamentală locală, pentru a-i continua activitatea, IFES o face cu bună știință, cu grija, cu scopuri bine determinate și un personal foarte bine instruit. Durabilitatea și viabilitatea sunt esențiale, iar personalul local trebuie să fie echipat cît mai bine pentru a fi în stare să desfășoare programe pe termen lung care să corespundă cerințelor țării. Ei înschimb vor instrui pe alții, în mod eficient și cores-

punzător necesităților locale - cu toate că noi, cei de la IFES, ne străduim să fim utili și să dăm o mînă de ajutor oriunde e posibil. Noi privim la "organizația neguvernamentală locală succesoare" ca la o parte a familiei noastre, a familiei IFES.

VC: Cîte organizații succesoare de acest gen există la ora actuală?

JP: Există cel puțin 3 ONG-uri, pe lîngă organizația din Moldova, care au fost create de către IFES: "CENTRAS" în România, "Transparencia" în Peru și Institutul pentru Dezvoltarea Sistemelor Electorale în Rusia (IDSE). De asemenea, trebuie să adaug că este oarecum neobișnuit pentru o organizație occidentală să treacă cu succes de la oferirea de asistență la crearea viabilității locale. De regulă, asistența este oferită prin consultanți străini. Dar IFES a căutat cu consecvență să creeze capacitate/posibilități locale cît privește democratizarea. De fapt, impactul IFES în acest domeniu e mult mai mare decât poate să pară la o simplă numărare a ONG-urilor lăsate drept succesoare. Noi am îmbunătățit capacitatele profesionale și de

le oferim asistență și expertiză, includem personalul lor în desfășurarea proiectelor din alte țări, cooperăm cu ele, le sprijinim în tot felul de cercetări și ținem în permanență legătura unul cu altul.

VC: Intenționează IFES să creeze o rețea a organizațiilor succesoare?

JP: O rețea a ONG-urilor succesoare există și este o parte componentă a rețelei noastre de comunicații mai mari care cu siguranță trebuie să îmbunătățească și constituie un efort în creștere.

De fapt, nu sănătățește dacă această întrebare este cea mai nimerită, pentru că ea nu ia în considerație faptul că IFES - așa cum am menționat mai înainte și aş vrea să accentuez acest lucru încă o dată - este cu adevărat o "familie" mare și pritenioasă. Hai să privim lucrurile dintr-o perspectivă ușor diferită, IFES este o organizație dinamică, interactivă, care știe să colaboreze

și să sprijine, cuprinzînd toți membrii săi chiar dacă implicarea lor în activitățile ei nu a fost de lungă durată. Noi continuăm să comunicăm cu oamenii cu care am lucrat pe cît e posibil de efectiv și întotdeauna ne străduim să le oferim asistență și sprijin. Totodată, încercăm să organizăm întîlniri și vizite transnaționale, să facem schimb de informație și întotdeauna învățăm unul de la altul. Așa că ONG-ul moldovenesc pe care îl lăsăm în urma noastră este cu adevărat încă parte a IFES, întrucît nouă ne pasă de el și încercăm să-l ajutăm. Ceea ce, însă, este cel mai important, se referă la faptul că acest ONG este acum independent și va ști ce trebuie de făcut pentru țara voastră. Noi, cei de la IFES, vom lucra întotdeauna cu voi cot la cot atunci cînd veți dori acest lucru.

VC: Vă mulțumim.

14 iulie 2001, Chișinău.

Vocea Civică: Stimate dle Viorel Mărgineanu, dvs ati fost unul din inițiatorii acțiunii de protest împotriva organizatorilor Forumului regional al ONG din Bălți. Ce v-a determinat să inițiați această acțiune?

Viorel Mărgineanu: În opinia mea, a fost ignorată campania de mediatizare a forumului, or, acest eveniment merită să fie reflectat în presă. De asemenea, au fost ignorate principiile de transparentă în faza pregătirii Forumului regional al ONG-urilor, nefiind respectat nici un criteriu de selectare a participanților la acest forum și astfel ignorându-se mai multe organizații viabile care au meritat să participe la evenimentul dat. Conflictul din interiorul comunității asociative din nordul țării a apărut și în urma alegerii incorecte a coordonatorului regional al branșei de nord al Centrului CONTACT, or tocmai ONG-urile care pretind a se alinia dezideratului democrației și de societate civilă sunt cele mai receptive la încălcarea normelor de selecție și de prezentare în fața societății cu o carte de vizită decentă.

La momentul declanșării acțiunilor noastre de protest am constatat, cu regret, că va fi sărbătorită efigaia întregii comunități asociative din țară. Pe de altă parte, am decis să perseverăm în intențiile noastre, conștienți de două lucruri: 1) aceeași comunitate asociativă va înțelege efortul nostru ca precedent de eliminare a factorilor nocivi în dezvoltarea normală a sectorului neguvernamental și 2) s-au creat premise pentru ca în viitor, ONG-urile ce vor organiza evenimente cu caracter reprezentativ al sectorului asociativ să le desfășoare în conformitate cu cele mai înalte standarde, în afara conceptului de gratuitate.

De ceva timp încoace am remarcat că și așa ideea de Forum ONG intră în zonele compromisului. Evoluția sectorului asociativ din Moldova a înregistrat organizarea deja a 2 ediții naționale, iar în rezultat cu ce ne-am ales? Rezoluții

extraordinare ce par a fi pregătite doar pentru "Cartea Albă". Am certitudinea că de fiecare dată venim la un nou forum cu tema pentru acasă nepregătită. Ar trebui poate să mai facem o retrospectivă a mecanismelor de implementare a hotărârilor noastre. Mai mult, începem să mai dăm dovedă de samovolnicie, organizând forumuri fără foruri, lăsând o atitudine absolut irresponsabilă față de ceea ce facem. Ne aşezăm cozorocul pe ochi și nu mai vedem ce se arată după orizonturi.

VC: Cum credeți că pot fi evitate pe viitor incidente de genul celui produs la Bălți?

VM: În comunitatea ONG-urilor funcționează niște reguli nescrise, destul de subtile, pe care dacă nu le poți sesiza, eventual respecta, ajungi și de ocara lumii. În principiu și aceste reguli sunt bazate pe coduri morale, etice de care ne ghidăm în viața cotidiană. Înțînd cont de aceste lucruri, este greu să dai niște rețete cum pot fi evitate viitoarele incidente de genul celor de la Bălți, unde s-a mers peste etichetele aleșelor trăsături morale cești. Privite din perspectiva efectului de profilaxie, incidentele date pot să poarte și o conotație pozitivă. S-ar cuveni ca atunci cînd îți propui o activitate prin care să fie reprezentată întreaga comunitate asociativă (exemplul forumului), să te verifici pe tine însuți dacă ești persoana/ONG-ul potrivit pentru a-ți asuma această responsabilitate.

La o întîlnire cu reprezentanții Centrului CONTACT aceștia au declarat că este ultima dată cînd mai organizează Forumul ONG. Nu doresc să expun aici reacția mea de răspuns. Rămîne la discreția colegilor să cîntărească lucrurile: este mai bine să te perfecționezi pentru a-ți redobîndi performanțele, rămînînd pe prima linie sau e cazul să bagi capul în nisip?

VC: Se poate vorbi despre existența unui sector asociativ viabil la nord?

VM: De fapt, este dificil de a vorbi despre un curs de dezvoltare a societății civile la nivel republican, cu atît mai mult la nord. După mine, prea putine studii s-au scris despre societatea civilă, iar cele care sunt, doar ocazional segmentează adeverărate manifestări ale sectorului neguvernamental autohton. Iar în presă... să fim onești și să recunoaștem că pe paginile ziarelor sunt trecute doar niște file din abecedarul societății civile. Cele mai pretențioase articole le găsești în buletinele ONG-ului "X" sau "Y", dar: nu-i așa că aceste buletine zac cu anii în oficile aceluiași ONG care le editează?

Cît privește viabilitatea sectorului asociativ la nord el se înfățișează printr-o cromatică individuală, de cele mai multe ori împreștrătată de ONG-uri care cu resurse puține fac lucruri mari și ONG-uri care cu resurse mari fac... nu prea fac nimic. Pregătesc doar discursuri și rapoarte elaborate cu mult pedantism mercantil. Liderii celor din urmă lasă moștenitorii care să le continue cauza, iar singuri merg să mai moștenească și alte resurse umane, financiare destinate societății civile. Așa sau altfel, rămîn cu convingerea că la nord există cele mai prolife ONG-uri.

În perioada 15-16 mai curent la Bălți, în incinta bibliotecii Universității de Stat "Aleco Russo" din localitate, s-au desfășurat lucrările primei ediții a Forumului regional al ONG-urilor din regiunea de nord a Republicii Moldova. Acțiunea, menită să evaluateze rezultatele organizațiilor neguvernamentale și să stabilească domeniile prioritare de activitate pentru perioada următoare, s-a derulat cu genericul "Parteneriat social: Administrația Publică Locală (APL) - Business - ONG".

Chiar din startul lucrărilor forului, un grup de reprezentanți ai sectorului asociativ au adus la cunoștința participanților la acțiunea textul unei scrisori deschise, semnată inițial de 23 de lideri de ONG și adresată membrilor fondatori ai Centrului Național de Asistență și Informare al ONG-urilor CONTACT. Prin intermediul acestei scrisori grupul respectiv și-a exprimat insatisfația vizavi de activitatea actuală a branșei Bălți a Centrului CONTACT. Ulterior, reprezentanții ONG-urilor semnatare ale scrisorii deschise, prezenți la lucrările primei ediții a Forumului regional al ONG-urilor din regiunea de nord a RM, apreciindu-l cu vot de neîncredere, au boicotat lucrările acestui for.

DECA-press, Bălți, 15 mai 2001

VC: În Republica Moldova a fost inițiată cu ceva timp în urmă o polemică pe tema coordonării/reprezentării societății civile. Credeți că incidentul produs la Bălți poate fi privit și din această perspectivă?

VM: Aflîndu-mă recent la o stagiune în SUA, am constatat că ONG-urile americane de mult timp nu se mai preocupă de problema identității societății civile. Adică, nu mai trăiesc tentația afirmării în viață publică ca forță. Unicul scop al organizațiilor neguvernamentale americane constă pur și simplu în implementarea programelor prin care s-ar acoperi fisurile din societate. Reușita acestor programe și este calea de

Vocea Civică: Recent la Bălți a avut loc Forumul regional al ONG-urilor. Ce și-a propus acest forum și cum a decurs?

Nicolae Moscalu: În perioada 15-16 mai curent, la Bălți, s-a desfășurat Forumul I Regional al Organizațiilor Neguvernamentale din Regiunea de Nord a Moldovei. La forum au participat circa 70 de reprezentanți ai ONG-urilor din județele Bălți și Edineț, reprezentanți ai Cancelariei de Stat a RM, autorităților publice locale (APL), reprezentanți ai Consiliului județean Bălți,

(Continuare interviu cu Viorel Mărgineanu)

afirmare în societatea americană. Atunci dispar noțiunile de coordonare/reprezentare a societății civile. La noi, dacă un ONG a realizat un program neguvernamental de proporții, nu se mai gîndește la continuitatea acestuia, căci nu are timp – de încolo restul timpului este rezervat pentru aspirațiile către pantheonul celebrărilor. Această febră a vanității, existentă în viața ONG-urilor din Moldova, înseamnă de obicei, concurență nesănătoasă, monopolizare a relațiilor și surselor financiare, tendință către coordonare (a se cîti patronare), în cele din urmă, subminare a statutului nobil al societății civile. Indiscutabil, la baza incidentului de la Bălți pot fi sondate și aceste vicii de care suferă întreg sectorul neguvernamental.

VC: Vă mulțumim.

19 iulie 2001, Bălți.

primăriei municipale și unor primării sătești, mass mediei, ONG-urilor din județele Botoșani și Suceava (România).

Reieșind din specificul regional, scopurile și obiectivele forumurilor regionale sunt mai specifice. Astfel, forumul de la Bălți s-a axat mai mult pe evaluarea activității organizațiilor obștești care activează în regiune și stabilirea domeniilor prioritare de activitate pe viitor. Pornind de la aceste considerente au fost selectate subiectele prioritare pentru dezbatere după cum urmează:

1. *Încurajarea și susținerea inițiativelor de extindere a sectorului asociativ.* În ultimii 2-3 ani, a crescut semnificativ numărul ONG-urilor, cu preponderență în zonele rurale. În prezent, în regiune există circa 260 ONG-uri. Întrebarea este, însă, cîte din ele sunt cu adevărat active și au capacitatea de a activiza și viața comunităților din care provin? Există un mare decalaj între indicii cantitative

mentale din Republica Moldova și România în cadrul Euroregiunii "Prutul de Sus". Circa 30 de participanți la Forum au semnat deja un acord de colaborare în acest sens.

„Unii mai devreme, alții mai tîrziu, descoperă sectorul asociativ ca pe o posibilitate de a schimba viața spre bine,“

și cei calitativi de dezvoltare a organizațiilor obștești. Potrivit unor statistici neoficiale 20 la sută de organizații au echipe și programe structurate, sunt "apte de muncă". Majoritatea organizațiilor pasive sunt cele din spațiul rural. Cauzele unei asemenea situații sunt diverse - accesul dificil la informații, lipsa cunoștințelor și abilităților specifice, lipsa într-o mai mare măsură a timpului pentru activitate. Am putea să ne referim aici și la consecvență în activitatea ONG-urilor. Iată de ce este oportună elaborarea unei strategii de creștere calitativă a sectorului asociativ, căutarea unor soluții optime pentru susținerea unor ONG-uri de către altele, împărtășirea experienței pe care au obținut-o deja unele organizații.

2. *Promovarea relațiilor de parteneriat APL-ONG.* În prezent, ONG-urile reprezintă o adevărată forță care poate deveni un partener de încredere al instituțiilor de stat. În municipiul Bălți există circa 130 de ONG-uri. Din păcate, și în acest caz lipsa experienței de viață comunitară, lipsa abilităților de conlucrare, iar uneori ambițiile individuale, împiedică unirea eforturilor celor două sectoare în vederea dezvoltării societății.

Forumul a adoptat o serie de rezoluții ce pot fi privite drept program de acțiune pentru sectorul asociativ din regiune. În plus, participanții au tatonat posibilitățile de conlucrare a organizațiilor neguverna-

VC: Care au fost reușitele și nereușitele Forumului?

NM: Printre reușitele acestui eveniment am putea menționa cîteva:

- Pentru prima dată s-a discutat într-un auditoriu atât de larg problemele sectorului asociativ și s-a încercat identificarea unor soluții pentru acestea. Forumul a fost util îndeosebi pentru ONG-urile din mediul rural.

- A fost și o primă încercare de a angaja un dialog cu reprezentanții structurilor statale.

- Au fost identificate posibilități de conlucrare a sectorului asociativ în cadrul Euroregiunii "Prutul de Sus". Este o realizare extrem de valoroasă pentru noi, deoarece sectorul asociativ din România este mai matur, mai dezvoltat, mai combativ, mai unit decît cel din Republica Moldova.

Cît despre nereușitele Forumului, le aș și numi mai curînd învățăminte:

În cadrul pregătirii forumului s-a manifestat lipsa coeziunii între organizațiile obștești. Cîteva organizații cărora li s-au oferit toate posibilitățile pentru a se implica în pregătirea forumului au ocupat o poziție de observatori astfel încît Centrul "Contact", cîteva organizații din municipiu și un grup de voluntari au dus toată povara organizării. Aceleși organizații au pregătit o scrisoare

de boicotare a forumului, în care au declarat că "au fost marginalizate", au părăsit sala de lucru chiar la începutul lucrărilor, au revenit de abia în ultima oră de lucru a forumului și s-au lansat în tot felul de aprecieri la adresa forumului. După cum spunea unul din participanți, președintele Fundației pentru Tineret din Suceava, Richard Simioniu, "o asemenea situație este un proces firesc pentru sectorul asociativ care abia se maturizează în Republica Moldova și prin care România, acum 3-4 ani în urmă, a trecut destul de anevoios".

VC: A avut cumva forumul un generic sau se poate vorbi despre o temă a zilei care a predominat pe parcursul celor două zile de discuții?

NM: Nu aş dori să repet, dar cred că aceasta a fost ideea COLABORĂRII, adică AM PUTEA OBTINE CEVA NUMAI DACĂ MUNCIM TOȚI ÎMPREUNĂ la toate nivelurile - sat, oraș, județ, republică, regiune.

VC: Ce acțiuni vor fi întreprinse ca urmare a Forumului?

NM: Una din sarcinile forumului, după cum am menționat, este stabilirea unor repere pentru activitatea de mai departe a sectorului asociativ. Pentru Centrul CONTACT din Bălți aceasta ar însemna crearea unor condiții avantajoase pentru lansarea și creșterea calitativă a ONG-urilor în regiune, mai ales în localitățile rurale, ca factor de activizare a cetățenilor de rînd. Astăzi, sănsem la etapa organizării unui șir de seminare pentru grupuri de inițiativă din comunele județului Bălți. Avem intenția să sprijinim aceste organizații pas cu pas pînă la etapa de maturizare. O altă sarcină importantă pentru noi ar fi crearea unei baze de date a ONG-urilor din regiune. Paradoxal, dar astăzi nimeni în țară nu știe care este numărul adevărat al ONG-urilor. Ministerul Justiției duce evidența asociațiilor naționale, Consiliile Județene - a celor de nivel județean, primăriile - celor de pe teritoriul său, astfel încât multe asociații rurale ane de zile rămîn la nivelul de nou-născut, completând lista celor 80 la sută asociații pasive. Această situație este în defavoarea sectorului asociativ, creîndu-i o imagine puțin plăcută în societate.

VC: Se poate vorbi despre existența unui sector asociativ viabil la nord?

NM: Indiscutabil că da. Drept argument este faptul că în primele cinci luni ale anului curent, cu sprijinul branșei Bălți a Centrului CONTACT au fost perfectate documentele pentru înregistrarea a 32 organizații. Tot mai frecvent printre fondatorii figurează conducători ai instituțiilor educaționale și culturale, lucrători ai primăriilor, care cunosc foarte bine atît problemele locale, cît și modalitățile de soluționare a lor. Prezența lor conduce la un nivel mai înalt al profesionalismului organizațiilor neguvernamentale. Un alt argument ar fi forța exemplului. Multe localități, beneficiind de granturi din partea finanțatorilor străini, au reușit să repare școli, drumuri, grădinițe, să rezolve alte probleme de menire social-economică. Se schimbă oamenii însîși. Unii mai devreme, alții mai tîrziu, descoperă sectorul asociativ ca pe o posibilitate de a schimba viața spre bine.

VC: Vă mulțumim.

9 iulie 2001, Bălți

PARTENERIATUL PAS CU PAS

Margareta Mămăligă și Ina Gutium

La 17 iulie 2001, Fundația IFES-Moldova a organizat în municipiul Soroca seminarul de instruire „Parteneriatul dintre autoritățile publice locale și organizațiile neguvernamentale, pas cu pas” la care au participat reprezentanții autorităților publice locale (APL) și cei ai organizațiilor neguvernamentale (ONG-uri), și grupurilor cetățenești de inițiativă (GI) din județul Soroca.

În ciuda temperaturii caniculare din sala de curs, participanții au fost extrem de activi și s-au implicat cu tot sufletul îndeosebi în activitățile practice. Activismul participantilor, dar și discuțiile din cadrul seminarului, ne-au lăsat impresia că parteneriatul local este o necesitate resimțită atît de ONG-uri, cît și de APL, și unii și alții cunoscînd prea bine principiile și premisele unui parteneriat de succes. Astfel, participanții au dat următoarea definiție parteneriatului:

Parteneriatul este acțiunea mai multor instituții sau persoane care formează o echipă care în baza unui acord sau contract conlucră în vederea atingerii unui scop comun, bine determinat și a unui beneficiu public. Succesul unui parteneriat rezidă în dialogul continuu și delimitarea, și asumarea responsabilităților.

Întrebați despre avantajele activității în parteneriat, exponentii celor două sectoare au menționat următoarele:

APL trebuie să conlucreze cu ONG-urile, pentru că:

- ONG-urile cunosc mai bine problemele comunității și pot astfel să atenționeze APL asupra problemelor din comunitate;
- ONG-urile pot oferi cele mai inovatorii soluții și pot ajuta la adoptarea celor mai pertinente decizii;
- ONG-urile pot fi niște mediatori sau liantul dintre comunitate și APL;
- ONG-urile participă la implementarea deciziilor și programelor APL;
- ONG-urile oferă informații și consultanță APL în domeniile lor de competență;
- ONG-urile ajută la realizarea funcțiilor de serviciu ale APL;
- Lucrînd cu ONG-urile, APL fac economie de timp și alte resurse.

ONG-urile trebuie să conlucreze cu APL pentru că:

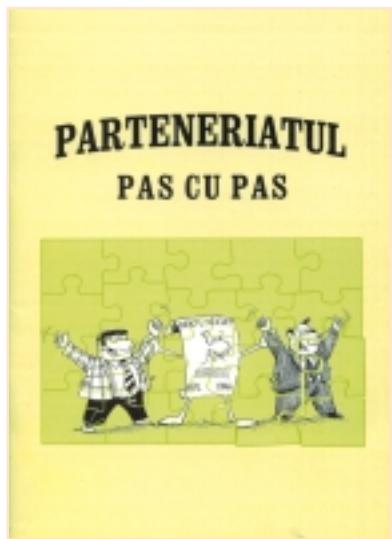
- APL sprijină activitatea ONG-urilor cu date și informații;
- APL acordă sprijin material și logistic ONG-urilor;
- Colaborarea cu primarii le oferă ONG-urilor posibilitatea de a influența procesul decizional și programele publice din comunitate;
- Conlucrarea cu APL conferă ONG-urilor un plus de credibilitate.

Îndemnați să schițeze portretul unui *partener ideal*, participanții au considerat că acesta ar trebui să posede:

- calitate personală – să aibă voință și prestanță morală, să fie un bun organizator, responsabil, realist, creativ, optimist, onest, flexibil, entuziast, activ;
- resurse – financiare, materiale, relații;
- experiență, competență, studii și pondere socială.

Am plecat acasă cu lectia bine însușită din punct de vedere teoretic. Practic, însă, experiențele sănsem încă puține. În parte, acest fapt poate fi explicat prin lipsa unei culturi associative, a unei tradiții recente, dar și prin *comoditate*: este avantajos să lucrezi în parteneriat, este mai eficient, dar **COSTĂ**: necesită transparentă, deschidere, încredere, capacitate de comunicare, de evaluare, de auto-evaluare, respectare a unor reguli.

Inserăm aici două studii de caz despre două comunități în care s-a reușit a face ceva pentru că s-a lucrat în parteneriat. Înem să-i felicităm pe autorii acestor inițiative, fiind siguri că în Moldova există multe alte mici succese de acest gen despre care sperăm să auzim în curînd.

Broșura *Parteneriatul pas cu pas*, editată și publicată de IFES-Moldova, este destinată în principal autorităților publice și organizațiilor neguvernamentale și grupurilor de inițiativă locale, și are ca scop încurajarea unor inițiative de parteneriat ale acestora.

În primele două capitole am încercat să prezentăm pe scurt rolul și specificul activității autorităților publice locale și organizațiilor neguvernamentale. Ajungînd să se cunoască mai bine, cele două sectoare vor reuși să depășească stereotipurile existente – precum că neguvernamental înseamnă antiguvernamental, sau că autoritățile publice sănătate intereselor statului și nu ale cetățenilor. În capitolele III și IV am încercat să definim noțiunea de parteneriat, să descriem formele de parteneriat dintre autoritățile publice și organizațiile neguvernamentale, și să oferim un ghid practic, *pas-cu-pas*, de construire a unei relații de parteneriat. În final, gîndindu-ne că, în mod ideal, un parteneriat reușit ar culmina cu realizarea unui proiect comun, am propus un mini-ghid de scriere a unei cereri de finanțare. În cele ce urmează ne vom referi la, credem noi, părțile cele mai interesante ale acestui studiu și anume parteneriatul pas cu pas, și studiile de caz.

Studiu de caz #1

Comuna Ghindești, jud. Soroca

Spitalul de sector Ghindești urma să fie lichidat în urma restructurării sistemului de ocrotire a sănătății. Spitalul avea o capacitate de 55 paturi și era dotat cu utilități în stare bună. În comuna Ghindești locuiesc foarte multe persoane de vîrstă a treia, dependente de serviciile medicale oferite de spital. Din aceste considerente primarul a hotărît să se opună deciziei Direcției județene de a închide spitalul și de a trece la regimul medicilor de familie. În ciuda presunilor „de la județ”, decizia primarului a fost una fermă, acesta asumîndu-și toate consecințele. Cu sprijinul Asociației veteranilor, Asociației pensionarilor și Asociației rușilor (aceasta din urmă înregistrată ca ONG) din comunitate, a fost convocată adunarea satului, unde a fost discutată situația creată în jurul spitalului. Comunitatea s-a angajat să susțină inițiativa primarului și să contribuie financiar la crearea unui fond extrabugetar pentru întreținerea spitalului. Au fost formate grupuri de inițiativă care au adunat semnături de la săteni. Cu acestea primarul s-a adresat comisiei de specialitate a consiliului local și agentilor economici din comună. În cele din urmă, cu sprijinul consiliului local, al agentilor economici dar și al comunității, primarul a reușit să convingă Consiliul Județean Soroca să nu închidă spitalul de sector Ghindești. Acesta rămîne în prezent unicul spital de sector nerestructurat. Între timp, a fost creat fondul extrabugetar pentru întreținerea spitalului. Valoarea contribuțiilor la fond a fost stabilită după cum urmează – persoanele fizice - 20 lei/an, agentii economici cu o producție globală peste 500.000 lei/an - 5000 lei/an, agentii cu venitul global mai mic de 500.000 lei/an – 500 lei/an, societățile pe acțiuni – 50 lei/an. Contribuțiile se plătesc la recomandarea primarului. Din banii adunați spitalul a fost reparat, iar în prezent oferă servicii medicale celor 5200 locuitor din Ghindești, la 3000 locuitori din Roșietici și 3000 locuitori din Coșernița. Cei din Ghindești sînt consultați pe gratis. Întrebat cum a reușit, primarul ne-a răspuns că *nu ar fi realizat nimic, dacă nu l-ar fi susținut comunitatea și agentii economici*.

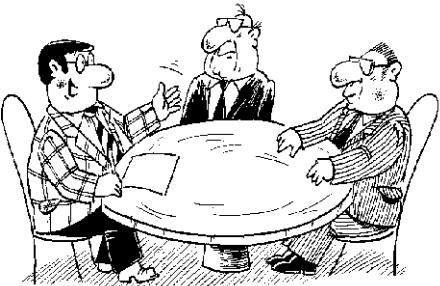
Studiu de caz # 2

Comuna Zberoaia, județul Ungheni

Colectivul pedagogic, părinții elevilor, dar și întreg satul au identificat lipsa condițiilor adecvate pentru procesul de învățămînt drept cea mai importantă problemă a comunității. Drept soluție pentru ea a fost organizată manifestația *Un bănuț pentru școala mea*. Invitațiile au fost trimise tuturor sătenilor și foștilor elevi ai școlii. Satul a fost împărțit în 4 sectoare, grupul de inițiativă al fiecărui sector fiind însărcinat să pregătească o surpriză pentru școală. Surpriza a constat în construirea a cîte o sobă pentru școală și amenajarea unei case mari pînă la sărbătoare. În cadrul sărbătorii a fost organizat un tîrg al școlii și fiecare mahala a vîndut dulciuri și alte obiecte, iar banii cîștigați au mers și ei pentru repararea școlii. În plus, fiecare sătean și fost elev al școlii au făcut o donație. În final, școala s-a ales cu 5000 lei în fondul reparației, un televizor, 4 sobe, o casă mare amenajată și materiale de construcție. Mai tîrziu, odată cu lansarea programului FISM satul a înaintat o propunere de finanțare. Tot satul a contribuit la realizarea acestui proiect, de la primar la lideri agricoli, nemaivorbind de săteni, 125 dintre care au contribuit prin muncă personală la realizarea lucrărilor. Fiecare profesor a ținut neapărat să lucreze la amenajarea clasei sale. Primarul satului a comunicat că succesul proiectului a fost posibil datorită implicării întregului sat. Acum școala arată „ca o mireasă albă”, chiar și după un an de la finisarea lucrărilor, iar atitudinea copiilor și părinților s-a schimbat radical. Fiecare copil are grija nu numai de noul mobilier dar și de manualele primite.

Pas 1. Evaluarea potențialului tău ca partener

Există foarte mulți factori care împiedică cunoașterea partenerilor, pornind de la lipsa de informație, pînă la stereotipurile existente în societate. Fiecare potențial partener are avantajele și dezavantajele sale, acești factori trebuie stabiliți în etapa inițială. În plus fiecare partener trebuie să evalueze cu ce, el personal, poate contribui la rezolvarea problemei în cauză.

Pas 2. Pregătirea terenului pentru parteneriat

Oricare ar fi originea parteneriatului, fie că e inițiat de APL, fie de ONG, sau cetăteni, este necesar de pregătit terenul pentru acest parteneriat: identificați și discutați problema sau inițiativa în cauză, fie posibilitatea stabilirii unui parteneriat cu persoane sau grupurile de cetăteni interesate de domeniul dvs de activitate. Adunați date și analizați problema sau domeniul în care vreți să lucrați. Cereți ajutorul, sfatul sau consultanța altor organizații fie locale sau internaționale dacă credeți că nu vă descurcați singuri.

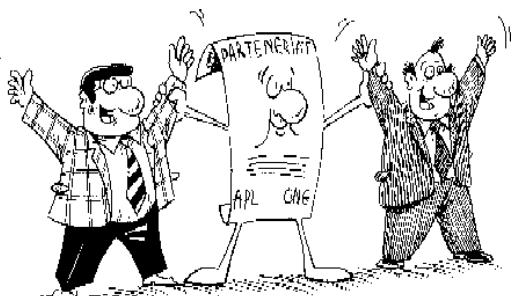
Pas 3. Prezentarea ta ca partener

Odată ce ati stabilit ce intenționați să faceți, va trebui să vă gîndiți cum să vă prezentați mai bine partenerilor potențiali. Pentru aceasta trebuie să vă documentați - cum e privită organizația/instituția din exterior și din interior. Prezentarea poate fi fie sub formă de scrisoare, invitație de cooperare, proiect, fie ca propunere de parteneriat.

Pas 4. Căutarea partenerului

Partenerul ideal din punct de vedere teoretic - cel care are aceleași obiective și resurse - nu este neapărat ideal și în practică. În identificarea partenerului(rilor) trebuie să aveți în vedere următoarele: agenda similară, încredere și respect, capacitate organizațională, disponibilitatea de a acționa, resurse, complementaritate etc.

Pas 5. Stabilirea condițiilor parteneriatului

Este foarte important de stabilit care este rolul fiecărui partener în această relație de cooperare. Atât dvs, cât și partenerii, vor avea anumite așteptări. Dacă nu clarificați aceste lucruri de la început se poate ajunge la neînțelegeri, conflicte și întîrzieri în finalizarea lucrărilor. Succesul colaborării depinde de claritatea și consensul între parteneri în ceea ce privește: scopul și obiective comune; termenii parteneriatului; scopul activităților din cadrul parteneriatului; delimitarea responsabilităților; contribuția fiecărei părți; durata parteneriatului; mecanismele de conducere, coordonare, monitorizare și informare, mediatizarea parteneriatului.

Pas 6. Implementarea parteneriatului

În implementarea parteneriatului este important să vă îndepliniți obligațiile asumate, astfel veți cîștiga respectul și încrederea partenerilor și veți putea cere și partenerilor să-și respecte obligațiile asumate. Un parteneriat bun nu presupune doar implementarea acordului semnat, dar și o bună comunicare și eforturi comune în rezolvarea problemelor apărute. Apariția unei probleme este piatra de încercare pentru orice parteneriat. Problemele și conflictele sunt inevitabile. Bunii parteneri abordează, discută și le rezolvă.

Pas 7. Preluarea experienței reușite

Se pot învăța multe lecții din experiența parteneriatului. Învățați multe din greșelile și obstacolele întîmpinate. Învățați și de la partenerii voștri. Această experiență este o mare oportunitate pe viitor.

REPREZENTAREA FEMEILOR ÎN VIAȚA POLITICĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Charles Lasham

Cînd am sosit anul trecut în Moldova, unul din elementele procesului meu de orientare consta în a mă întîlni cu lideri politici, asista la ședințele parlamentului, Comisiei Electorale Centrale (CEC) și cele ale Școlii Electorale a IFES-Moldova al cărei scop era instruirea viitorilor lideri ai partidelor politici. Am observat numărul extrem de mic al femeilor care participau la toate aceste ședințe, cu excepția Școlii Electorale. Și aici femeile erau în minoritate, dar proporția lor era mai mare. De asemenea, am observat cîteva femei și în parlament, dar nici un lider politic nu era femeie și dintre cei nouă membri ai CEC doar una singura era femeie.

Este adevărat că femeile rămîn și în continuare reprezentate insuficient în viața politică moldovenească nu numai la nivel de organizații politice, dar și în consiliile locale, și, bineînțeles, în parlament. 11 femei au fost alese în legislativul țării în ultimele alegeri parlamentare, adică doar cu două femei mai mult decît în alegerile parlamentare precedente, din 1998.

Raportul Biroului OSCE pentru Institutii Democratice și Drepturile Omului (ODIHR) privind alegerile parlamentare din 25 februarie face o referință și la participarea

femeilor la viața politică a Moldovei. Dăm mai jos un mic extras din acest raport:

“S-a înregistrat un anumit progres în alegerile parlamentare din 1998 cît privește reprezentarea politică a femeilor. Atunci ele au obținut 9 locuri într-un parlament de 101 locuri. Alegerile parlamentare din 2001 au înregistrat o îmbunătățire ușoară - în total în parlament au ajuns 11 femei. ....

Aproximativ 18 procente din candidați au fost femei, majoritatea locurilor de vîrf din liste revenind bărbaților. Unul la zece candidați independenti era, de asemenea, femeie. O femeie a fost numită în funcția de prefect al unui județ și unul din miniștrii guvernului Braghiș era femeie - Ministerul de Justiție. S-au înregistrat anumite progrese cît privește reprezentarea politică a femeilor și la nivel local. Aici ele au obținut mai multe funcții influente în ultimii ani, inclusiv funcții de primari. În linii generale, însă, femeile rămîn reprezentate în mod evident insuficient atât la nivel național, cît și la cel local.”

Eu am simțit necesitatea - și din fericire IFES a fost de-acord cu mine - că această reprezentare politică insuficientă a femeilor este o problemă care nu poate fi ignorată. Ea nu este problemă despre care am putea

gîndi “OK, lucrurile s-au mai îmbunătățit între timp, vor fi mai multe femei data viitoare”. Aceasta este o problemă pe care trebuie să o investigăm mai departe și totodată să ne punem întrebări de genul:

“De ce femeile sănătate reprezentate insuficient și în parlament, și la nivele mai joase de instituții reprezentative?”

“De ce nu există femei care să fie lideri de partide politice?”

“Care sănătate factorii ce împiedică femeile să ajungă în eșaloanele de vîrf ale vieții politice?”

“Se deosebește Moldova de alte țări din regiune și democrațiile occidentale în această privință ?

IFES-Moldova a organizat mai întîi o masă rotundă unde femeile au discutat aceste subiecte și au lansat niște idei fantastice privitoare la proiectul de program al unei conferințe naționale care a avut loc în ziua de 6 iunie în Hotelul Național din Chișinău și a fost consacrată în întregime problemelor legate de reprezentarea femeilor în viața politică a Moldovei și organele de administrație publică de toate nivelele.

REZOLUȚII

1. Conferința națională consideră că statutul actual al femeii în societatea moldovenească nu corespunde rolului și locului pe care îl merită, și de aceea consideră necesar de a se întreprinde următoarele:

- Să fie perfecționată legislația națională în vederea armonizării ei cu actele internaționale în domeniu;
- Să fie create mecanismele statale necesare ce ar asigura promovarea femeii în sferele decizionale ale vieții politice, economice, sociale;
- Să fie adoptate programe educaționale menite să cultive sentimentul demnității personale și să contribuie la depășirea mentalității tradiționale privind rolul și locul femeii în societate; să cultive sentimentul de solidaritate a femeilor în viața economică, socială și politică.

2. Conferința națională consideră necesară introducerea în Legea cu privire la partide și alte organizații social-politice a principiului eligibilității pentru organele interne ale partidelor și pentru liste electorale, și cel al finanțării partidelor parlamentare de la bugetul de stat, cu intrarea în vigoare a ultimei prevederi după viitoarele alegerile parlamentare.

3. Conferința națională consideră că există o relație directă între gradul de dezvoltare a democrației locale și nivelul și modalitățile de participare a femeilor la viața politică și publică locală. Situația economică precară, mentalitatea patriarhală caracteristică bărbaților și femeilor deopotrivă, exodul femeilor cu cel mai mare potențial intelectual la muncă peste hotare, slaba activitate a partidelor politice la nivel local se numără printre principali factori inhibitori pentru afirmarea femeilor din zonele rurale în viața social-politică. În acest sens se propune derularea prin intermediul ONG și a mass media a unor campanii de informare, educare și instruire a femeilor, introducerea în școli și unor cursuri de educație civică și de pregătire a liderilor și crearea unui club de dezbatere cu participarea femeilor care au reușit să obțină posturi influente în localitățile lor.

4. Conferința națională consideră necesară promovarea unui dialog social avînd drept temei principiile echității, ierarhizării priorităților, asumării reciproce a responsabilității și monitorizării în comun a activităților întreprinse.

5. Conferința națională consideră necesară elaborarea și adoptarea amendamentelor la Legea cu privire la partidele politice și alte organizații social-politice și Codul Electoral care ar prevedea o cotă minimă de 30 procente a reprezentării genurilor pe liste electorale și ar stabili sancționarea partidelor politice și blocurilor electorale care au încălcat aceste prevederi prin refuzul înregistrării în calitate de concurenți electorali.

ÎNTREGIREA VIDULUI INSTITUȚIONAL ȘI SISTEMUL ELECTORAL AMERICAN

Roy G. Saltman

Greutătile cu care s-a confruntat statul Florida în luna noiembrie a anului 2000 în alegerile prezidențiale naționale s-au datorat în principal folosirii sistemului de votare "punch card" (PPC). Cu toate că el este unul din cîteva sisteme diferite de votare folosite în Florida, aproximativ 50 de procente din alegătorii Floridei au votat în baza lui ceea ce reprezintă o creștere semnificativă în raport cu cele 33 de procente de alegători din toată țara care au votat în baza lui. Sistemul respectiv a fost folosit de mai bine de 30 de ani în SUA, în pofida problemelor legate de folosirea lui.

Folosirea continuă a sistemului PPC se datorează în primul rînd lipsei de resurse la nivel guvernamental de stat și local. Este foarte costisitor să schimbi echipamentul de votare, iar în jurisdicțiile mari îți ia o grămadă de timp să colectezi informația, să instruiești funcționarii, să oferi expertiză tehnică, pînă reușești să aplici un nou sistem de votare și numărare a voturilor.

Cu toate acestea, un sistem central de votare cum este cel PPC nu poate preîntîmpina buletinele de vot nevalabile, adică buletinele de vot în care s-a votat neintenționat pentru un număr mai mare de candidați decît este permis. Sistemele de votare (fie de tipul PPC, sau celor de scanare optică) care presupun numărarea voturilor în secțiile de votare sînt mai costisitoare decît sistemele de numărare centrală a voturilor, dar administratorii electorali, dacă vor, își pot programa mașinile astfel încît alegătorului să i se întoarcă buletinul votat incorrect chiar la locul votării. În acest caz alegătorul ar putea cere un alt buletin de vot pentru a-și corecta greșeala.

În alegerile din noiembrie 2000 care au avut loc în statul Illinois, legislativul statului i-a refuzat comitatului Cook - care include orașul Chicago - dreptul de a aplica procedura de întoarcere a buletinului de vot către alegător pentru a se corecta greșeala. Atunci Partidul Democratic din Illinois a contestat refuzul respectiv în judecată și a obținut o astfel de hotărîre a instanței judecătoarești care obliga orașul și comitatul să facă posibilă această procedură și să o aplice. Sistemele computerizate de votare care nu folosesc buletinele de vot tradiționale și sînt numite "sisteme electronice de înregistrare directă" (DREs) sînt astfel programate încît să preîntîmpine în mod automat votarea incorrectă (adică votarea mai multor candidați decît permite legea).

Pe lîngă sistemele PPC, 19 procente din alegătorii SUA mai folosesc mașini mecanice cu pîrghie inventate în anii 1890 care nu s-au schimbat mult după o sută de ani. Mașinile cu pîrghie au fost folosite pe larg înainte de cel de al 2-lea Război Mondial și numeroase administrații publice locale, date fiind cînstrîngerile financiare, au continuat să le folosească. Mașina cu pîrghii oferă alegătorului toate opțiunile pentru toți concurenții electorală pe o singură suprafață, verticală, pe care se află o placă rectangulară cu pîrghii mici. Fiecare pîrghie corespunde unui din candidați sau

mașinii cu pîrghii. Ele sînt foarte grele și nu se mai produc. Astfel, mai mult de jumătate din alegătorii SUA votează, folosindu-se de un echipament care presupune niște tehnologii foarte demodate.

Responsabilitățile de stat versus responsabilitățile federale

Legislativele statelor au responsabilitatea de a organiza și desfășura toate alegerile publice, iar Congresul - de a supraveghea alegerile în Senatul și

uneia din chestiuni asupra căreia trebuie să se pronunțe alegătorul.

Pentru a-și înregistra alegerea alegătorul fixează fiecare pîrghie în "poziția de vot" și atunci cînd el ieșe din cabina de vot pîrghile revin la poziția lor originală neutră. Pe cînd aceste mașini sînt configurate pentru a preîntîmpina votarea incorrectă, ele oferă numai sumele tuturor voturilor votate la fiecare pîrghie de către toți alegătorii. Ele nu memorează setul opțiunilor individuale ale alegătorului și datorită acestui defect este foarte greu să demonstrezi proba de corectitudine, dat fiind că nu există nici un buletin de vot.

După ce secțiile de votare se închid sumele toate de voturi sînt citite de pe mașină și transcrise în mod manual pe hîrtie. După aceea se adaugă valorile corespunzătoare pentru fiecare mașină. Greșelile de transcripție sînt un lucru obișnuit pe lîngă alte dezavantaje ale

Congresul SUA, precum și alegerile președintelui și vicepreședintelui țării. Congresul a adoptat o lege în legătură cu înregistrarea alegătorilor și finanțarea campaniilor electorale federale, dar pînă la sfîrșitul lui noiembrie 2000, niciodată nu a impus cerințe privitoare la echipament sau procedurile folosite în procesul de votare și numărarea voturilor în cadrul alegerilor federale. Statele au continuat să poarte întreaga responsabilitate pentru administrarea alegerilor federale și guvernul federal nu a alocat nici un fel de fonduri în acest scop. Mai mult, statele au pasat comitatelor, unor orașe și orășele responsabilitatea procurării echipamentului electoral și cea a desfășurării procesului electoral.

Cu toate acestea, administrarea electorală s-a bucurat de o atenție foarte neînsemnată în comparație cu alte necesități locale, cum ar fi asigurarea

execuțării legilor, învățămîntul, ocrotirea sănătății și asigurarea socială, stînsul incendiilor și chiar reparația căilor ferate. De regulă, în opinia cetățenilor contribuțile guvernării locale la îmbunătățirea vieții lor de zi cu zi sunt mult mai importante decît desfășurarea eficientă a alegerilor. Această contradicție între multă responsabilitate pe de o parte, și prioritate joasă și lipsa fondurilor pe de alta, poate fi considerată drept una din cauzele principale ale fiasco-ului din noiembrie 2000 din Florida.

Parteneriatul de succes între structurile guvernamentale de stat și cele federale

Una din soluțiile posibile la problemele legate de alegerile din SUA este modelul parteneriatului de succes între structurile guvernamentale federale și cele de stat în alte domenii ale activității civile. Exemple elecvențe în acest sens sunt învățămîntul și transporturile. Aceste sectoare s-au dezvoltat cu succes prin stabilirea unor roluri diferite fiecărui nivel guvernamental.

Responsabilitatea guvernului federal în domeniile învățămîntului și transporturilor include stabilirea priorităților, reglementărilor și standardelor naționale, distribuirea mijloacelor financiare (în cadrul unor programe de ajutorare) statelor într-o manieră echitabilă, colectarea informațiilor și elaborarea studiilor necesare adoptării unor decizii competente.

Aplicarea modelelor de succes în alegeri

La ora actuală, în cadrul guvernului federal funcționează Comisia Electorală Federală (CEF) a cărei responsabilitate de bază este administrarea legilor privind finanțarea campaniilor electorale. În cadrul ei funcționează Biroul (de cinci persoane) de Administrare Electorală (BAE) cu buget minimal. BAE ar putea deveni "sămîntă" unei noi agenții consacrate exclusiv îmbunătățirii administrării electorale, înregistrării alegătorilor, pe cînd denumirea CEF ar putea fi schimbată în Comisia pentru Finanțarea Campaniilor Electorale Federale. Statele ar rămîne în continuare responsabile de desfășurarea alegerilor, dar această organizație federală ar putea întreprinde activități de diferite tipuri de genul exemplelor din învățămînt și transporturi:

1. Colectarea informației

Informațiile colectate ar putea servi drept o funcție valoroasă de schimb de informație între administratorii electoralii și

ar putea oferi baza necesară pentru studii, cercetări și stabilirea standardelor naționale de către organizația federală. De exemplu, datele și informațiile ar putea fi colectate în următoarele scopuri:

- a. documentarea rapoartelor privind dificultățile legate de performanța echipe-mentului, sau proceduri;
  - b. obținerea în mod organizat a datelor privitoare la capacitatea alegătorilor de a folosi cu succes mașinile de vot.
  - c. verificarea echipamentului electoral înainte de alegeri și după;
  - d. factorii umani în votare, inclusiv metodele de înregistrare a votului;
  - e. problemele legate de acceptarea buletinelor de vot ale alegătorilor care nu

2. Programul de cercetare

Sugerăm următoarele proiecte:

- a. efort național coerent de evaluare a nivelului de accesibilitate (considerarea factorilor umani) a diferitor metode de votare; unui singur vot în orice sistem în care “intenția alegătorului” poate deveni chestiune de controversă.

- b. dezvoltarea unor noi tipuri de sisteme de votare, inclusiv celor care presupun folosirea terminalelor de tip ATM și a rețelei Internet;
  - c. analize privitoare la tehniciile de îmbunătățire a capacitatii alegătorilor ce suferă de maladii legate de vedere de a vota fără ajutor;
  - d. elaborarea unor metode noi pentru identificarea alegătorilor care ar putea fi aplicate în cadrul votării din sectiile de votare sau locurile îndepărtate.

3. Stabilirea standardelor nationale

BAE a stabilit standarde naționale opționale pentru echipamentul electoral din 1990. Actualmente, se depun eforturi suplimentare în această direcție, dar deocamdată încă nu s-a făcut publică nici un proiect de hotărâre de revizuire a echipamentului electoral pentru a fi comentat. Nu numai aceste standarde au nevoie de a fi modernizate mai frecvent. Standardele adoptate în 1990 în Florida nu au putut preînțîmpina dificultățile din noiembrie 2000 (alegerile prezidențiale în SUA). Standardele nu conțineau reguli care ar fi asigurat faptul că toți alegătorii pot îndeplini cu succes procedura de transcriere a opțiunilor lor într-un buletin de vot cu găuri lizibile pentru computer, adică numărul opțiunilor alegătorului nu corespundeau întotdeauna cu numărul de găurile menționate de pe buletinul de vot. Aceste găuri nu erau bine conturate și computerul nu vroia să le citească. Standardele stipulează că "aparatele de găurire trebuie... să asigure înălțarea completă a oricărei hîrtiute de pe gaură". Evident, multe din aparatele de găurire nu îndeplineau această condiție. Astfel, niște standarde perfectionate ar trebui să acopere:

- a. securitatea, integritatea și corectitatea proceselor electorale;

- b. proba documentară a corectitudinii în sistemele care nu folosesc buletinele de vot;

- c. certificarea programelor de computere și recertificarea;
  - d. verificarea echipamentului electoral înainte de alegeri și după;
  - e. factorii umani în votare, inclusiv metodele de înregistrare a votului;
  - f. problemele legate de acceptarea buletinelor de vot ale alegătorilor care nu au votat în secțiile de votare, sau au fost trimise prin postă;

- g. procedurile de renumărare a voturilor, proceduri ce ar include definiția unui singur vot în orice sistem în care "intenția alegătorului" poate deveni chestiune de controversă.

4. Sprijinirea sistemelor de nivel de stat de înregistrare a alegătorilor

Aplicarea tehnologiilor de computer și de comunicații ar asigura dezvoltarea și completarea regulată a bazelor de date ale statelor și schimbul de informații dintre ele. Această acțiune ar contribui imens la menținerea unor liste corecte și complete a alegătorilor din orice stat ceea ce constituie o problemă majoră cauzată de mobilitatea extrem de înaltă a cetățenilor, atât interstatală, cât și interstatală. Un asemenea sistem ar putea porni de la experiența similară pe care noi am avut-o în elaborarea bazelor de date privind permisele de conducere și schimbul de informație dintre state și în interiorul lor. Aceasta a dus la preîntîmpinarea fraudelor în eliberarea permiselor de conducere.

5. Programul de granturi

Pentru a aplica îmbunătățiri importante în administrarea electorală statele trebuie să primească resursele necesare pentru:

- a. a moderniza echipamentul electoral, precum și sistemele informaționale care îl însoțesc;
  - b. a elabora baze de date privind alegătorii din stat care ar permite schimbul rapid de informații cu alte state;
  - c. a instrui alegătorii, lucrătorii secțiilor de votare, funcționarii electoralii și personalul care testează și menține în bună formă echipamentul electoral.

(Textul de față reprezintă lucrarea *Filling the Institutional Void*, revista *Elections Today*, 2001, vol. 9, nr. 3. Toate drepturile revin editorilor. Traducere de Gabriel Mumjiev).

RELATIILE DINTRE PUTEREA FEDERALĂ ȘI CEA DE STAT ÎN SUA SUB ASPECT ELECTORAL

Barry H. Weinberg

Alegerea Președintelui SUA în 2000 a ridicat numeroase întrebări privind modul în care alegerile sănt administrate la nivel de stat, comitat și municipal în această țară. Una din aceste întrebări este dacă Guvernul Federal al SUA ar trebui să întreprindă măsuri de reglementare a procedurilor electorale.

Există deja legi federale care se referă la organizarea și desfășurarea alegerilor, dar nu există nici un fel de standarde federale pentru mașinile de votare, comportamentul funcționarilor electoralni în secțiile de votare, sau pentru metoda de numărare a voturilor. Ar putea asemenea legi funcționa? Este nevoie de ele? Pentru a răspunde la întrebările respective trebuie să examinăm mai întâi legislația federală existentă în acest domeniu.

Aproape toate procedurile de înregistrare a alegătorilor și de votare sănt elaborate și adoptate de state, întrucât Constituția SUA, în articolul 1, secțiunea 4, conferă funcțiile date statelor. Congresul SUA poate modifica procedurile statelor doar cît privește timpul, locul și maniera de alegere a membrilor Congresului (nu și locul unde se aleg senatorii). Acolo unde guvernul federal a folosit această autoritate de a cere anumite proceduri electorale pentru alegerile în instituțiile publice federale, majoritatea statelor au adoptat aceeași proceduri pentru toate celelalte tipuri de alegeri pentru a evita confuzia și dificultățile de ordin administrativ ce ar rezulta din două seturi diferite de proceduri electorale - pentru funcțiile publice de nivel federal pe de parte, și pentru funcțiile publice de nivel de stat și locale, pe de alta. Drept exemplu în acest sens poate servi Legea privind înregistrarea națională a alegătorilor (LINA) care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1995.

LINA, care mai este numită în popor "Legea alegătorului de la volan" este, ceea ce-i destul de neobișnuit, foarte detaliată dacă e să fie comparată cu alte legi federale privitoare la alegeri. În linii generale, ea le cere statelor să stablească proceduri care să permită înregistrarea alegătorului atunci cînd oameni își înnoiesc sau aplică pentru permisul de conducere, precum și atunci cînd oamenii vizitează oficile publice ce oferă asistență publică și servicii oamenilor cu handicap. De asemenea, LINA le cere statelor să le permită alegătorilor să se înregistreze prin

poștă. Pentru prima oară în istorie, LINA le cere statelor să adopte un program de actualizare a listelor de alegători și să steargă de pe ele numele alegătorilor care nu mai au dreptul să voteze acolo, totodată interzicîndu-le să steargă numele acestor alegători care nu au votat în cîteva alegeri consecutiv, ori s-au mutat în cadrul aceleăși regiuni unde are loc înregistrarea.

Congresul găsește în LINA, pe lîngă alte lucruri, că "legile discriminatorii și incorecte privind înregistrarea și procedurile poate avea un efect direct și negativ asupra participării alegătorilor la alegeri pentru funcțiile publice federale, și lovesc în participarea diferitor grupuri, inclusiv minoritățile rasiale, la alegeri. De obicei,

„Ajutorul ar putea lua forma unor instrucțiuni tipărite cu litere foarte mari sau aparate de telecomunicații speciale pentru cei surzi „

legile federale care obligă administratorii alegătorilor locale și din cadrul statului să întreprindă acțiuni specifice impun asemenea cerințe, pentru că s-a constatat că procedurile existente privează anumite grupuri de cetățeni de dreptul lor de vot.

Una din aceste legi este Legea privind votarea de către cetățenii aflați în serviciul militar și de peste hotare care le cere statelor să le permită acestor categorii de alegători să se folosească de o procedură de înregistrare specială (absentee-voter registration) și să voteze prin buletine de vot speciale (absentee-ballot) în alegerile pentru funcțiile publice federale. Alegătorii care nu primesc la timp un asemenea buletin de vot și nu reușesc în consecință să-l trimită în termenii stabiliți în lege pot folosi un buletin de vot federal pentru alegerile în funcțiile publice federale.

O altă lege este Legea privind accesul oamenilor în etate și cu handicap la votare care stabilăște ca locurile unde sănt amplasate secțiile de votare să fie accesibile oamenilor în etate și cu handicap. De asemenea, ea stabilăște ca statele să le ofere ajutor cît privește înregistrarea lor și participarea nemijlocită

la procesul de votare. Ajutorul ar putea lua forma unor instrucțiuni tipărite cu litere foarte mari sau aparate de telecomunicații speciale pentru cei surzi. Cu toate acestea, legea dată le permite statelor să stablească căi alternative pentru personale în etate și cu handicap pentru a vota dacă ei nu pot ajunge la locul unde se află secția de votare. Alte legi federale stabilesc ca alegătorilor care au nevoie de ajutor pentru a vota din cauză că sănt orbi, alt handicap, sau că nu pot citi sau scrie, să li se permită să-și aleagă ei însăși o persoană care să-i ajute (cu anumite neînsemnate restricții). De asemenea, funcționarilor electoralni li se cere să păstreze timp de 22 de luni toate însemnările și materialele legate de alegerile pentru funcții publice federale.

Unele legi federale cuprind restricții cît privește acțiunile pe care le pot întreprinde administratorii electoralni. De exemplu, o parte a Legii din 1965 cu privire la drepturile de vot interzice folosirea testelor de aflare dacă persoana care aplică pentru dreptul de vot este analfabetă sau nu, iar alte părți ale ei restrîng acțiunile de dezavantajare a candidaților la dreptul de vot din motiv rasial sau că ar vorbi o altă limbă decît engleză. Cu toate că legile privind administrarea votării cade sub incidenta articolului 1 al Constituției și ar putea să nu intre în contradicție cu dreptul statelor de a-și administra propriile lor alegeri, Legea privind drepturile de vot este valabilă atîț pentru alegerile locale și în cadrul statului, cît și pentru cele federale, pentru că ea se bazează pe Amendamentele 14 și 15 la Constituția SUA care, respectiv, garantează un proces electoral corect și o protecție egală a cetățenilor sub aspect legislativ împotriva oricărei privări de drepturi de vot "pe motiv de rasă, culoare sau condiția anterioară de sclav".

Legea privind drepturile de vot interzice acțiunii discriminatorii din partea administratorilor electoralni, cum ar fi:

- Amplasarea secțiilor de votare de departe de populațiile minoritare, dar în locuri convenabile pentru populația albă;
- Numirea în calitate de lucrători în secțiile de votare numai a albilor sau persoanelor vorbitoare de engleză în zone populate de minorități naționale, sau unde alegătorii vorbesc spaniola sau limbi asiatice și indiano-americană

- și nu stăpînesc satisfăcător limba engleză;
- Publicarea procedurilor și regulilor numai în engleză în zone unde cetățenii vorbesc spaniola sau limbi asiatici și indiano-americane și nu stăpînesc satisfăcător limba engleză..

O discuție mai detaliată pe marginea modului în care legislația federală influențează procesul electoral a fost nu demult publicată de către Ministerul de Finanțe al SUA. Acel raport, numit "Sfera autorității Congresului în administrarea alegerilor" (The Scope of Congressional Authority on Election Administration). El poate fi găsit la următoarea adresă de Internet www.gao.gov

Poate fi o abordare legislativă federală folosită în scopul soluționării eficiente a problemelor legate de procesul de votare și numărarea voturilor care au apărut în timpul alegerilor prezidențiale din 2000. Pentru a urma modelul legilor existente noi trebuie să definim mai întâi problema exactă care trebuie rezolvată, să stabilim cine a fost privat de drepturile de vot și numai după aceea se poate vedea dacă un remediu federal ar trebui elaborat în limitele Constituției.

Legile existente trebuie să fie potrivite astfel încât să poată fi folosite în cazul situațiilor cînd numele oamenilor care s-au înregistrat pentru votare nu au fost găsite în listele electorale. Doar numai faptele și concluziile ce reies din investigații pot determina dacă aceste chestiuni trebuie abordate prin acțiuni juridice sub paravanul legislației în vigoare a statului, sau dacă asemenea acțiuni sunt necesare sub paravanul legislației federale în vigoare, cum ar fi LîNA sau Legea privind drepturile de vot.

Unii au susținut ideea că folosirea diferitor tipuri de mașinărie de votare este o problemă pentru state. Cu toate acestea, folosirea diferitor mașini nu înseamnă că oricui își a refuzat sau își va refuza dreptul la vot. S-au semnalat cazuri în unele secții de votare că alegătorii au avut acolo de întîmpinat greutăți în folosirea echipamentului de perforare a cartelelor (punch card) și în rezultat buletinele lor de vot au fost considerate nevalabile, iar dreptul lor la vot, respectiv, neexercitat. Comisia Electorală Federală (CEF) a publicat standarde pe care le-a recomandat statelor pentru a fi folosite în determinarea faptului dacă echipamentul de votare lucrează corect și sigur, și înregistrează cum se cuvine opțiunile alegătorului.

Standardele sunt testate de firme care au fost certificate de către Asociația Națională a Directorilor Electorali ai Statelor (ANDES). Cu toate acestea, standardele nu se referă la faptul dacă buletinele de vot pot fi citite cu ușurință de către alegători și dacă ei pot face însemnările de rigoare, folosindu-se de ele în mod corect.

Peste 30 de state, inclusiv Florida, au adoptat fie standardele, fie testarea sistemelor care folosesc standardele. Totuși, în Florida, echipamentul existent a fost "binecuvîntat" pentru o folosire continuă. Pe parcursul alegerilor prezidențiale din 2000, unele mașini de perforare a cartelelor din Florida care au cauzat în aparență neexercitarea dreptului la

de echipament folosit, precum și pentru noile tipuri de echipament. Flexibilitatea respectivă poate fi obținută printr-o putere nouă, federală, care ar stabili standardele de renumărare a buletinelor de vot în alegerile federale, precum și autoritatea de a investiga infracțiunile și asigura respectarea legislației. O asemenea federalizare a procesului presupune dorința de a finanța brațe de muncă federale suplimentare de care se va avea nevoie pe bază permanentă. Guvernul federal poate fi foarte util dacă ar mai aloca niște fonduri pentru instruirea lucrătorilor secțiilor de votare, procurarea mașinilor de votare cu care oamenii ar practica înainte de a intra în cabina de vot, și angajarea unor lucrători suplimentari pentru secțiile de votare.

Dacă în alegerile prezidențiale din 2000 alegătorii din cîteva secții de votare și-au stricat buletinele de vot, pentru că ei se confruntau cu dificultăți legate de folosirea echipamentului de perforare a cartelelor, în schimb în alte secții de votare din același comitat, alegători care au folosit același echipament, nu s-au confruntat cu asemenea probleme. Oricum funcționarii electoralăi trebuie să ia măsuri acum pentru a preîntîmpina asemenea dificultăți. Lucrătorii secțiilor de votare i-ar putea preveni pe alegătorii din timp în legătură cu posibilele dificultăți legate de folosirea echipamentului, iar alegătorii ar putea fi încurajați să solicite instrucțiuni sau să întoarcă buletinele de vot stricate pentru a obține de cele noi. De aceea lucrătorii trebuie să fie prietenoși și deschiși oricăror întrebări și solicitări din partea alegătorilor.

Dacă în cîteva alegeri consecutive rata buletinelor de vot stricate din cauza echipamentului a fost foarte înaltă și funcționarii electoralăi au stat cu mîinile în săr și nu au întreprins nimic pentru a remedia situația, ei pot fi suspectați că doresc ca lucrurile să meargă anume în albia asta. și dacă alegătorii din acele zone aparțin în principal grupurilor naționale minoritare, situația dată ar putea fi abordată și soluționată prin Legea privind drepturile de vot.

(Textul de fată reprezintă fragmente din lucrarea *The Federal-State Divide*, revista *Elections Today*, vol. 9. Nr. 3. Toate drepturile revin editorilor. Traducere de Gabriel Mumjiev)

„Cînd un stat nu a reușit să stabilească asemenea standarde în legislație, atunci rămîne la latitudinea instanțelor de judecată să elaboreze asemenea standarde în cadrul examinării cazurilor de acest fel „

votarea președintelui țării, nu au îndeplinit standardele de bază ale ANDES cît privește înregistrarea corectă a voturilor alegătorilor. Această situație sugerează ideea unei legi federale care să ceară folosirea numai a aceluia echipament de votare în alegerile federale care să satisfacă aceste standarde și să presupună alocarea unor fonduri speciale acelor comitate care dispun de echipamente ce nu satisfac standardele în cauză. Acele fonduri urmează să fi folosite în exclusivitate pentru a moderniza echipamentul și să aducă la standardele acceptabile, sau pentru a procura echipament acceptabil.

De asemenea, e nevoie de standarde pentru a-i ghida pe funcționarii electoralăi atunci cînd li se cere să determine dacă buletinele de vot a căror valabilitate este discutabilă au fost marcate sau perforate pentru un candidat anume. Bineînțeles, actualmente statele pot adopta asemenea standarde și unele din ele chiar au făcut-o. Cînd un stat nu a reușit să stabilească asemenea standarde în legislație, atunci rămîne la latitudinea instanțelor de judecată să elaboreze asemenea standarde în cadrul examinării cazurilor de acest fel.

Aceasta este un domeniu dificil pentru legislația federală, pentru că standardele legate de renumărarea buletinelor de vot trebuie să fie specifice pentru fiecare tip

- În ziua de 6 iunie, IFES-Moldova a organizat conferința națională "Participarea femeilor la viața politică din Republica Moldova". Conferința a fost moderată de Silvia Saca de la Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (UNDP). Ana Bejan, fost deputat și actualmente prefect în județul Soroca, a vorbit despre "femeile în politica moldovenească" și activitatea femeilor din parlament. Cuvântarea lui Berit Lindeman, expert norvegian, a reprezentat un studiu comparativ al prevederilor juridice din lume privitoare la femei și participarea lor la viața politică. Participanții s-au împărtășit în cinci ateliere de lucru și facilitatorii fiecărui din ateliere au prezentat concluziile la care s-a ajuns în cadrul discuțiilor. De asemenea, s-a lucrat asupra elaborării unei serii de rezoluții ce urmău să fie luate în considerație în cadrul conferinței. Rezoluțiile pot fi găsite pe pagina de Internet a IFES-Moldova.

Aspect de la conferința națională "Participarea femeilor la viața politică din Republica Moldova", 6 iunie 2001, Chișinău.

- În ziua de 22 iunie, Igor Boțan, Coordonator principal de programe al IFES-Moldova, a participat la ședința ordinată de lucru a Comisiei de certificare a Ministerului de Justiție pentru a examina cererile ONG-urilor de obținere a statutului de utilitate publică.
- La sfârșitul lunii iunie, Comisia Electorală Centrală a tipărit volumul "Electoralala 2001" (Documente și cifre cu privire la alegerile Parlamentului Republicii Moldova). El cuprinde, de asemenea, Raportul observatorilor IFES-Moldova despre alegerile parlamentare anticipate desfășurate la 25 februarie 2001, precum și o scrisoare de mulțumire adresată IFES-Moldova pentru asistență și sprijin financiar.
- În perioada 11-14 iulie, la Chișinău s-a întâlnit dna Juliana Pilon, Vicepreședinte pentru programe, IFES-Washington. În cadrul vizitei ei a avut o serie de întrevederi cu lideri politici și de ONG, parlamentari, Excelența Sa Rudolf Perina, Ambasadorul SUA la Chișinău etc.
- La mijlocul lunii iulie, a apărut broșura "Parteneriatul pas cu pas", editată și publicată de IFES-Moldova. Broșura cuprinde un studiu privitor la parteneriatul dintre administrația publică locală și organizații neguvernamentale, o prezentare a structurii și funcțiilor administrației publice locale, rolului ONG-urilor și alte informații utile. Studiul a fost elaborat de către un grup de lucru al IFES-Moldova.

- În ziua de 17 iulie, IFES-Moldova a organizat seminarul "Parteneriatul pas cu pas" în județul Soroca. Acest seminar împreună cu studiul "Parteneriatul pas cu pas" fac parte dintr-un proiect pilot menit să încurajeze sectorul trei din acest județ și cooperarea acestora cu administrația publică locală. La seminar au fost invitați primari și reprezentanți ai ONG-urilor și grupurilor de inițiativă din 20 de sate din județul Soroca. Seminarul a fost dedicat formelor și tipurilor de parteneriate între administrația publică și ONG-uri, mecanisme de încheiere a unor parteneriate viabile și scrierea de proiecte.

Aspect de la seminarul "Parteneriatul pas cu pas", 17 iulie 2001, Soroca.

În ianuarie 1994, **Fundația Internațională pentru Sisteme Electorale (IFES)**, a lansat în Republica Moldova, cu sprijinul finanțării al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) un program de asistență tehnică în domeniul alegerilor, de educație civică și electorală.

Obiectivele programului IFES în Moldova au fost următoarele: formarea unui electorat mai activ și informat, elaborarea unui cadru juridic bazat pe principii democratice de guvernare care să impulzioneze procesele democratice și să permită organizarea și desfășurarea unor alegeri libere și corecte; dezvoltarea puterii locale și promovarea responsabilității și profesionalismului în prestarea serviciilor publice; instituționalizarea societății civile și promovarea valorilor ei; dezvoltarea mass mediei libere și independente.

Programul de asistență tehnică al Fundației IFES s-a aplicat în mod coordonat în patru domenii operaționale: administrarea alegerilor, mass media, administrație publică locală și societate civilă

Centrul pentru Dezvoltarea Democrației Participative (CDDP) este o organizație obștească non-profit, neguvernamentală și neafiliată politic, deținătoare a statutului de utilitate publică. CDDP este organizația succesoare a programului Fundației IFES în Moldova.

Misiunea CDDP este de a promova și sprijini participarea civică la toate aspectele vieții publice din Republica Moldova. CDDP reprezintă un centru analitic și practic care oferă consultanță și informații privind procesele electorale și democratice din Republica Moldova, Europa de Sud-Est și Noile State Independente.

Obiectivele CDDP vizează consolidarea instituției alegerilor libere și corecte în Republica Moldova, dezvoltarea sectorului asociativ ca structură de bază a societății civile, dezvoltarea locală, comunitară și regională, informarea opiniei publice internaționale despre transformările politice, economice și sociale din Republica Moldova, precum și efectuarea unui schimb de date și informații cu centre similare din întreaga lume.